

KONCEPCJA NAUCZANIA PRZEDMIOTU „RACHUNKOWOŚĆ SKOMPUTERYZOWANA” NA WYDZIALE ZARZĄDZANIA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

Grzegorz Bucior

Uniwersytet Gdański, Katedra Rachunkowości

1. Wprowadzenie

Rachunkowość przedsiębiorstwa ma wyjątkowo praktyczny charakter w porównaniu z innymi dziedzinami nauk ekonomicznych. Zagadnienia prezentowane w ramach rachunkowości finansowej odnoszą się bezpośrednio do gospodarki przedsiębiorstw. Powoduje to, iż niezbędnym elementem nauczania w zakresie rachunkowości jest zapoznanie studentów z formami i technikami tej części rachunkowości, która dotyczy prowadzenia ksiąg rachunkowych. Ustawa o rachunkowości ani inne regulacje gospodarcze nie określają szczególnej techniki prowadzenia ksiąg rachunkowych. Nie trzeba jednak prowadzić specjalnych badań, aby stwierdzić, iż dominującym sposobem jest prowadzenie ksiąg rachunkowych z wykorzystaniem odpowiednich programów komputerowych, zwanych w praktyce programami finansowo-księgowymi. W tym kontekście poznanie zasad funkcjonowania tych programów komputerowych jest szczególnie istotne ze względu na fakt, iż absolwenci wydziałów ekonomicznych często spotykają się z nimi w pracy zawodowej.

Z informacji, które docierają do kadry nauczającej rachunkowość na Wydziale Zarządzania oraz Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego wynika, iż znaczna część absolwentów studiów stacjonarnych znajduje pracę w działach księgowości. Kolejna duża część tych absolwentów ma do czynienia z informacjami generowanymi przez rachunkowość przedsiębiorstw, czyli z informacjami, które operacyjnie są tworzone i prezentowane przez programy finansowo-księgowe.

Począwszy od końca lat 90-tych ubiegłego wieku, Katedra Rachunkowości Uniwersytetu Gdańskiego realizuje program przedmiotu „Rachunkowość skomputeryzowana” w ramach specjalności „Finanse i rachunkowość”. Nazwa tego przedmiotu zmieniała się, jak i ewoluował jego zakres programowy. Początkowo był nauczany przedmiot o nazwie „Techniki rachunkowości” potem była stosowana nazwa „Rachunkowość informatyczna”. Zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w praktyce brak jest jednoznacznego zdefiniowania pojęcia informatycznego systemu rachunkowości. Używa się wielu różnych określeń, jak np.: „księgowość informatyczna”, „rachunkowość wspierana przez komputer”, „rachunkowość informatyczna”, „system rachunkowości skomputeryzowanej”. W Katedrze przyjęto nazwę „Rachunkowość skomputeryzowana” dla podkreślenia, iż chodzi o rachunkowość przedsiębiorstwa, w którym podstawowym narzędziem służącym do ewidencji operacji gospodarczych jest komputer wraz z odpowiednim oprogramowaniem.

Elementem procesu dydaktycznego jest praca studenta z programami księgowymi. Na rynku krajowym funkcjonuje wielu producentów oprogramowania służącego do prowadzenia księgowości zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. Tabela 1 prezentuje ofertę najczęściej stosowanych programów finansowo-księgowych.

Tabela 1.

Wybrane programy finansowo-księgowe

Lp.	Nazwa	Producent
1.	CDN	OPT!MA
2.	RAKSSQL	Finanse
3.	Księga	Express TGSoft
4.	Ramzes	Księgi Ramzes
5.	Rewizor	GT
6.	Skarbnik	NG Syriusz
7.	SYMFONIA	Finanse
8.	WF-FaKir	Finanse

Źródło: Opracowanie własne.

Należy też pamiętać o znacznej liczbie dedykowanych systemów finansowo-księgowych, czyli tworzonych na zamówienie przedsiębiorstw po kątem ich specjalnych potrzeb informacyjnych. Wielość komputerowych programów księgowych uniemożliwia nawet pobieżne i skrótowe zaprezentowanie rozwiązań dostępnych na rynku. Z konieczności należało skoncentrować się na wybranych systemach. Od dłuższego czasu Katedra korzysta z programu Symfonia Sage oraz WF-FaKir firmy Asseco. Wybór ten jest tylko jednym z możliwych i powoduje, iż student poznaje funkcjonowanie jedynie dwóch wprawdzie popularnych, ale niedominujących systemów. Ponieważ jednak większość systemów finansowo-księgowych stosuje podobne procedury i algorytmy, to wiedza o wybranych programach ma w znacznym stopniu walor ogólny. Ponadto, co szczególnie widać w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, komputery różnych podmiotów pracują w tych samych środowiskach systemów operacyjnych, opartych głównie na produktach firmy Microsoft i Apple. W związku z tym, nawet sposób obsługi programów jest zbliżony.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie realizacji programu przedmiotu „Rachunkowość skomputeryzowana”.

2. Program przedmiotu „Rachunkowość skomputeryzowana”

Zgodnie z przyjętym na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego w ubiegłym roku programem studiów I stopnia przedmiot „Rachunkowość skomputeryzowana” jest realizowany na piątym semestrze w ramach specjalności „Rachunkowość” na kierunku „Finanse i Rachunkowość”. Dotyczy to zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych.

Przedmiot ma na celu zapoznanie słuchaczy z teoretycznymi oraz praktycznymi zagadnieniami, związanymi z:

- 1) rolą systemów komputerowych w rachunkowości współczesnego przedsiębiorstwa,
- 2) tworzeniem i wdrażaniem systemów informatycznych rachunkowości,
- 3) wykorzystywaniem komputerowych systemów informacji do rozwiązywania problemów z zakresu rachunkowości i prawa podatkowego,
- 4) prowadzeniem księgowości przy użyciu techniki komputerowej,
- 5) sposobem posługiwania się wybranymi, powszechnie używanymi systemami finansowo-księgowymi.

Po odbyciu kursu student powinien znać:

- ogólne oraz szczególne uwarunkowania funkcjonowania księgowości w środowisku informatycznym,
- ogólne zasady korzystania z komputera w procesie ewidencji księgowej,
- sposób korzystania z wybranych programów finansowo-księgowych.

Przedmiot jest realizowany w dwóch blokach:

- 1) wykład obejmujący 15 godzin lekcyjnych,
- 2) ćwiczenia laboratoryjne w wymiarze 45 godzin, przy czym specyfika ćwiczeń wymaga przeprowadzania ich w sali, w której student ma możliwość pracy z komputerem.

Zakres programowy przedmiotu obejmuje następujące bloki tematyczne:

- 1) pojęcie i rodzaje systemów informatycznych wspomagających zarządzanie,
- 2) rola systemów komputerowych w rachunkowości współczesnego przedsiębiorstwa,
- 3) wymogi ustawy o rachunkowości w zakresie skomputeryzowanego prowadzenia ksiąg,
- 4) bezpieczeństwo i ochrona danych w księgowych systemach informatycznych,
- 5) prezentacja zakresu funkcjonalnego wybranych programów finansowo-księgowych.

Krótką charakterystykę poszczególnych bloków tematycznych przedstawia tabela 2.

Treść przedmiotu jest przekazywana studentom w drodze realizacji dwóch programów wyodrębnionych dla części wykładowej oraz ćwiczeniowej. Program wykładu zawiera następujące pozycje:

- 1) pojęcie systemu informatycznego zarządzania, ewolucja systemów informatycznych,
- 2) typologia systemów informatycznych zarządzania,
- 3) budowa przykładowego systemu informatycznego klasy ERP,
- 4) podsystem rachunkowości w zintegrowanym systemie informatycznym klasy ERP,
- 5) wymagania ustawy o rachunkowości w zakresie skomputeryzowanego prowadzenia ksiąg,
- 6) metodyka wyboru optymalnego systemu informatycznego w przedsiębiorstwie,
- 7) rynek systemów informacyjnych dla księgowych i kierunki jego rozwoju,
- 8) systemy elektroniczne off-line oraz on-line – ich wady i zalety,
- 9) standardowa zawartość oraz metody dostępu do informacji w systemach (drzewo klasyfikacyjne, powiązania, metryka dokumentu, filtr, słownik i inne).

Tabela 2.

Zawartość bloków tematycznych w ramach przedmiotu „Rachunkowość skomputeryzowana”

Lp.	Nazwa bloku tematycznego	Treść
1	Pojęcie i rodzaje systemów informatycznych wspomagających zarządzanie	wskazanie na rodzaje systemów informatycznych stosowanych w przedsiębiorstwie ze szczególnym uwzględnieniem systemów wspomagających dziedziny rachunkowości
2	Rola systemów komputerowych w rachunkowości współczesnego przedsiębiorstwa	opis miejsca i znaczenia systemów informatycznych przetwarzających informacje w ramach różnych dziedzin rachunkowości przedsiębiorstwa
3	Wymogi ustawy o rachunkowości w zakresie skomputeryzowanego prowadzenia ksiąg	prezentacja uwarunkowań formalno-prawnych w odniesieniu do prowadzenia ksiąg rachunkowych przy wykorzystaniu technik informatycznych
4	Bezpieczeństwo i ochrona danych w księgowych systemach informatycznych	charakterystyka zasad, metod i procedur zmierzających do zminimalizowania ryzyka utraty danych księgowych oraz niepożądanego dostępu do nich
5	Prezentacja zakresu funkcjonalnego wybranych programów finansowo-księgowych i programów wspomagających pracę księgową	opis zakresu funkcjonalnego wybranych programów wspomagających prowadzenie ksiąg, w tym: Symfonia, WF-FaKir, Kwantum – System Informacji Księgowej

Źródło: opracowanie własne.

Ćwiczenia są realizowane według następujących etapów:

1. Inicjacja wybranego programu finansowo-księgowego dla przykładowego przedsiębiorstwa.
2. Określenie planu kont oraz bilansu początkowego.
3. Klasyfikacja, grupowanie i kontrola dokumentów źródłowych.
4. Dekretacja dokumentów źródłowych.
5. Rejestracja dokumentów księgowych.
6. Weryfikacja dokonanych zapisów.
7. Zamknięcie okresu obrachunkowego.
8. Prezentacja danych wyjściowych.

Dla poprawnego przebiegu powyżej określonego programu niezbędna jest znajomość przez studenta takich przedmiotów jak rachunkowość finansowa oraz rachunek kosztów. Konieczna jest również znajomość obsługi środowiska systemowego komputera.

Proponowana literatura do przedmiotu:

1. P. Lech: *Zintegrowane systemy zarządzania*, Difin, Warszawa 2003.
2. A. Lenart: *Zintegrowane systemy informatyczne klasy ERP*, WUG, Gdańsk 2005.
3. *Symfonia – Przewodnik użytkownika*.
4. *WAPRO FAKIR – instrukcja użytkownika*.

3. Uwagi końcowe

Konieczność zdobycia teoretycznej i praktycznej wiedzy w zakresie technik prowadzenia ksiąg rachunkowych przez słuchaczy specjalności „Rachunkowość” wydaje się bezsporna. Zasadne jest również rozszerzenie prowadzenia przedmiotu „Rachunkowość skomputeryzowana” na ogół studentów, których dotyczy obowiązek poznania zasad rachunkowości w przedsiębiorstwie. Wynika to ze wskazanego wcześniej faktu, iż znaczna część studentów wydziałów ekonomicznych ma kontakt w pracy zawodowej z prowadzeniem ksiąg rachunkowych, albo korzysta z informacji zawartych w nich.